

La societat civil pel desarmament: 20 anys de campanyes

Jordi Armadans
Fundació per la Pau

Els darrers 20 anys han estat fructífers i esperançadors en l'àmbit del desarmament. Fructífers pels resultats obtinguts i esperançadors per les pistes que assenyalen on i com avançar. A continuació, fem un breu repàs a les campanyes centrades en el control o la prohibició d'armes i, per tal de no allargar l'article, deixem fora les referides a la resta del cicle armamentístic (Per la pau, prou investigació militar, BBVA sense armes) o a les crítiques amb la militarització global (objecció, insubmissió, objecció fiscal, Escoles Objectores, Desmilitaritzem les festes, No als vaixells de guerra, etc.) que també han tingut un important ressò al nostre país.

La segona meitat del Segle XX va estar caracteritzada per una profunda militarització de l'economia, la política i les relacions internacionals que, entre altres coses, va provocar una desbocada cursa armamentística. Malgrat alguns acords tímids sobre armes nuclears, el desarmament no passava de ser una fita més que una realitat palpable. La fi de la Guerra Freda, però, suposa un canvi: si bé el desitjat 'dividend de la pau' no es concreta, ni governs, ni mitjans ni finalment l'opinió pública poden ignorar els nous escenaris que s'obren. D'entrada, es faran més visibles molts conflictes fins llavors tapats, així com greus crisis humanitàries causades per conflictes armats. En segon lloc, es constatarà l'existència d'un comerç d'armes tant ple d'opacitats com lliure de controls. I, finalment, apareixerà amb claredat que les armes nuclears no són les úniques ni, en la pràctica, les més preocupants.

En aquest context, diverses ONG internacionals alarmades per l'impacte humanitari de les mines antipersona creen l'any 1992 la International Campaign to Ban Landmines (ICBL) que suposa un canvi dràstic en la lluita clàssica pel desarmament: no pretén objectius genèrics o inabastables sinó un de molt concret (prohibir les mines), segueix una estratègia planificada, treballa en sintonia amb altres actors (diplomàtics, governs, premsa, etc.) i pensa en clau global. Gràcies a l'esforç de la Campanya i dels governs implicats, s'aconsegueix concloure exitosament el 'Procés d'Otawa' amb l'adopció el 1997 d'una Convenció que prohibeix les mines. Dos mesos més tard, rep el Premi Nobel de la Pau.

Pel que fa al comerç d'armes, diverses iniciatives civils reclamen l'adopció d'un Codi de Conducta Europeu a partir dels Criteris Comuns especificats a principis dels 90. Finalment, el Codi s'adopta el 1998 i, 10 anys més tard, esdevé Posició Comuna implicant així un caràcter vinculant pels països membres de la UE.

L'any 1999, en el marc de la II Conferència de La Haia, es presenta públicament la xarxa IANSA que vol centrar l'atenció sobre les armes lleugeres, al capdavant, les més mortíferes. Més endavant, la Campanya Control Arms (promoguda per Amnesty International, IANSA i Oxfam) genera un nou marc d'acció global que després d'una insistent feina aconsegueix algunes passes. Sense anar més lluny, el 30 d'Octubre d'enguany 153 estats acaben d'aprovar a les Nacions Unides una resolució instant a avançar cap a un Tractat que reguli el comerç d'armes, una fita que haguéssim considerat clarament utòpica tant sols fa 10 anys.

Seguint l'experiència de la campanyes contra les mines, el 2003 neix la Cluster Munition Coalition (CMC) que, també fora del marc de les NNUU i amb la complicitat d'alguns governs, aconsegueix iniciar un procés diplomàtic el 2007 que un any més tard adoptarà una Convenció que prohibeix les bombes de dispersió.

A Catalunya i a Espanya, tot i que podem trobar diversos antecedents, el més directe és la creació el 1988 de la Campanya Contra el Comerç d'Armes (C3A) amb el suport de la CDDT, la Fundació per la Pau i Justícia i Pau entre d'altres.

Uns anys més tard, apareix la primera aposta a l'Estat de fer, a més de denúncia i sensibilització, incidència directa en l'àmbit polític. A mitjans dels 90 quatre ONG (Amnistia Internacional, Greenpeace, Intermón i Metges Sense Fronteres) responen a la proposta de Vicenç Fisas i engugen la Campanya Hi ha secrets que maten que reclama al govern transparència en el comerç d'armes. La campanya ajudarà a situar la problemàtica a nivell mediàtic i a crear un marc de relació estable entre el món polític i les ONG sobre el comerç d'armes que acabarà fent forat. De fet, dues campanyes més tard (Adéu a les armes i Armes sota control, la rèplica estatal de Control Arms) i tota la feina acumulada d'ONG, col·lectius i investigadors en divulgació, denúncia i incidència, desemboquen en l'aprovació a finals del 2007 de la Llei del comerç d'armes que esdevé el primer instrument legal que impedeix bona part de la manca de transparència que havia envoltat el comerç d'armes a Espanya des del 1986.

També hi ha hagut implicació i seguiment en els 2 processos de desarmament mundials conclusos amb èxit: l'any 1995, diverses ONG, van impulsar la Campanya 'Eliminem les mines' i el 2008 va veure el naixement de

la CMC Barcelona (Fundació per la Pau, Justícia i Pau i Moviment per la Pau) que, conjuntament amb Greenpeace, van portar el pes de la denúncia i incidència sobre el govern. Govern que, malgrat els dubtes inicials, ha fet els deures: signatura, ratificació i destrucció d'arsenals.

En definitiva, 20 anys importants en desarmament on, a més, els avenços aconseguits han estat impulsats per la societat civil. Una evidència de la capacitat de canvi que pot generar. I, també, un factor d'esperança en la línia de superar les injustícies i les violències que ens envolten.

EN PROFUNDITAT

L'ENTREVISTA

Entrevista a Doug Weir

Coordenador de la xarxa internacional contra l'urani empobrit, ens parla de diferents aspectes relacionats amb la utilització d'armament amb urani empobrit i dels organismes i institucions que s'ocupen d'aquesta problemàtica.

1. Per què van crear la Coalició Internacional per a la Prohibició de les Armes d'Urani (ICBUW)?

Les campanyes contra l'urani empobrit (DU, per les seves sigles en anglès) a Europa, els EUA i Japó han anat creixent i formant xarxes des de, a finals dels anys 90, començà a sorgir la preocupació sobre el possible impacte de les armes d'urani. El 2003, es trobaven molt avançats els debats sobre la millor manera d'afrontar aquesta qüestió, i els membres fundadors de la Coalició començaven a tenir clar que la campanya internacional contra les mines antipersones havia establert un precedent molt important. Aquest va ser el desencadenant del llançament d'una coalició internacional que fes campanya a favor d'un tractat de prohibició de l'ús d'urani en totes les armes no nuclears. Des de llavors, aquesta postura s'ha vist justificada per l'èxit de la Coalició contra les Bombes de Dispersió (Cluster Munition Coalition) i pels nostres propis èxits.

2. Quins han estat fins ara els principals èxits assolits?

L'ICBUW ha emprès una extensa feina en l'àmbit supranacional. Aquesta tasca ha tingut com a conseqüència dues resolucions de l'Assemblea General de les Nacions Unides, totes dues aprovades per majories amplíssimes. El segon d'aquests textos s'aprovà el 2008; posava de manifest greus preocupacions de caire sanitari sobre les armes d'urani i instava les agències de l'ONU a actualitzar els seus estudis sobre l'impacte potencial de l'urani sobre la salut. S'aprovà amb 141 estats a favor i 5 en contra.

També hem treballat estretament amb membres del Parlament Europeu. El parlament ha aprovat diverses resolucions sobre les armes d'urani; d'aquestes, la de maig de 2008 fou la més exhaustiva i de més abast. El text instava a declarar una moratòria vàlida a tota la UE, així com a portar a terme més estudis i projectes de conscienciació sobre riscos, i rebé el suport d'un 94% dels parlamentaris. Darrerament, s'ha presentat una resolució basada en aquest text al Parlament Latinoamericà, que l'ha aprovada.

En altres llocs, els nostres activistes han tingut un èxit considerable en l'àmbit nacional, sobretot a Bèlgica, on el 21 de juny d'enguany entrà en vigor una llei que prohibia les armes d'urani. Preveiem que, ben aviat, Costa Rica seguirà l'exemple de Bèlgica. També hem celebrat el suport d'EUROMIL —el grup paraigua que aglutina els sindicats militars europeus, Sa Santedat el Dalai Lama i, des de fa poc, el govern noruec, i que ha començat a finançar una part de la nostra tasca investigadora.

El més important és, però, que aquests èxits han contribuït a reintroduir les armes d'urani a l'agenda mundial del desarmament i a convertir la consecució d'una convenció sobre les armes d'urani en una possibilitat realista.